कामव्याप्तआशयोयस्य ॥ ३१ ॥ ननुतर्हिसुखस्यसंभवात् दुःखस्यचप्रतीकारसंभवान्नैकांततोहेयत्वंतत्राह दुःखेष्विति दुःखस्यप्रतीकारस्तावन्नास्तिस्याच्चेत्तस्यतस्यप्रतिक्रियातथाऽपित्रिविधेषुदुःखेषुमध्येएकतरेणापिदुःखेनव्यवच्छेदोवियोगोनास्ति ॥ ३२ ॥ प्रतिक्रियाणामपिदुःखरूपत्वादितिसदृष्टांतमाह यथाहीति ॥ ३३ ॥ दुःखस्यमूलभूतानिकर्माणिप्रतिक्रियादिकर्मभिर्नैवनिवर्तंतइत्याह नैकांततःअत्यंतं सवासनम् केवलंज्ञानरहितम् अविद्योपस्तृतंप्राप्तम् अतोविरोधान्ननिवर्तकत्वमितिभावः अत्रदृष्टांतःस्वप्नेदृष्टःस्वप्नः प्रबोधंविनायथातंस्वप्नमत्यंतंनप्रतिकरोतीत्यर्थः ॥३४॥ ननुतर्हिअज्ञानविलसितत्वेनसंसृतिहेतोर्देहादेरप्यसत्वात्किंतन्निवर्तनप्रयासेनतत्राह अर्थेहीति लिंगरूपेण उपाधिभूतेन ॥३५॥

तथाकामाशयोजीवउच्चावचपथाभ्रमन् ॥ उपर्यधोवामध्येवायातिदिष्टंप्रियाप्रियम् ॥ ३१ ॥ दुःखेष्वेकतरेणापिदैवभूतात्महेतुषु ॥ जीवस्यनव्यवच्छेदःस्याच्चेत्तत्तत्प्रतिक्रिया ॥ ३२ ॥ यथाहिपुरुषोभारंशिरसागुरुमुद्वहन् ॥ तंस्कंधेनसआधत्तेतथासर्वाःप्रतिक्रियाः ॥ ३३ ॥ नैकांततःप्रतीकारःकर्मणांकर्मकेवलम् ॥ द्वयंह्यविद्योपस्तृतंस्वप्नेस्वप्नइवानघ ॥ ३४ ॥ अर्थेह्यविद्यमानेऽपिसंसृतिर्ननिवर्तते ॥ मनसालिंगरूपेणस्वप्नेविचरतोयथा ॥ ३५ ॥ अथात्मनोऽर्थभूतस्ययतोनर्थपरंपरा ॥ संसृतिस्तद्व्यवच्छेदोभक्त्यापरमयागुरौ ॥ ३६ ॥ वासुदेवेभगवतिभक्तियोगःसमाहितः ॥ सध्रीचीनेनवैराग्यंज्ञानंचजनयिष्यति ॥ ३७ ॥ सोऽचिरादेवराजर्षेस्यादच्युतकथाश्रयः ॥ शृण्वतःश्रद्दधानस्यनित्यदास्यादधीयतः ॥ ३८ ॥ यत्रभागवताराजन्साधवोविशदाशयाः ॥ भगवद्गुणानुकथनश्रवणव्यग्रचेतसः ॥ ३९ ॥

तदेवंसंसृतिप्रकारमुक्त्वातन्निवृत्तिप्रकारमाह अथतस्मात्पुरुषार्थभूतस्यैवात्मनःयतोऽज्ञानान्मनसोवाअनर्थपरंपरारूपासंसृतिर्भवति तस्याव्यवच्छेदोगुरुरूपेवासुदेवेभक्त्यैव ॥ ३६ ॥ ननुसंसृतिनिवृत्तिर्वैराग्यपूर्वकात्ज्ञानादेवनतुभक्त्यातरति शोकमात्मविदित्यादिश्रुतेस्तत्राह वासुदेवइति सध्रीचीनेनसमीचीनेन प्रकारेण ॥ ३७ ॥ नन्वसौमहाफलोभक्तियोगःकथंस्यादतआह सतुअच्युतस्यकथामाश्रित्यवर्तमानोऽचिरात्स्यात् कस्यस्यात्तदाह शृण्वतःअधीयानस्य ॥ ॥ ३८ ॥ कुत्रस्यात्तदाह यत्रेति भगवतोगुणानुकथनेश्रवणेचव्यग्रंसत्वरंचेतोयेषांते ॥ ३९ ॥